

УДК: 37.015.31:316.42](510)

© Ван Юйхун, 2023

<https://orcid.org/0000-0002-1818-3074>

<https://doi.org/10.34142/23128046.2023.54.03>

Ван Юйхун

СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ У КИТАЇ

У Китайській Народній Республіці соціальному вихованню школярів приділяється значна увага. Важливість соціального виховання полягає в його здатності формувати всебічно розвинену особистість. Мета статті – проаналізувати розвиток соціального виховання у Китаї, розкрити зміст сучасного соціального виховання, яке застосовуються в китайських школах. Розвиток соціального виховання в Китаї можна віднести до давніх часів, коли конфуціанські вчення набули популярності і наголошували на соціальній гармонії, синівській шанобливості та вихованні доброчесної поведінки. На ранніх етапах розвитку Китайської Народної Республіки соціальне виховання зосереджувалося на політичній ідеології та комуністичних цінностях. З часом зміст соціального виховання розширився і включав етику, громадянство, культурну спадщину і соціальну обізнаність. Сьогодні соціальне виховання інтегроване в загальну навчальну програму китайських шкіл на різних рівнях, включаючи початкову, середню та вищу освіту. Ключові цілі соціального виховання в Китаї: просування етичних цінностей і чеснот серед учнів, розвиток соціальної обізнаності, виховання громадянської відповідальності, розвиток культурної ідентичності, підвищення навичок міжособистісного спілкування, виховання екологічної свідомості, розвиток критичного мислення та навичок вирішення проблем, сприяння особистому розвитку та добробуту. Сьогодні у КНР зосереджено увагу на інтеграції теорії та практики, використанні сучасних технологій при організації соціального виховання. Значну роль у соціальному вихованні школярів Китаю відіграють культура, яка є основою індивідуальної та колективної ідентичності та музика, котра має глибокий вплив на розвиток характеру. Завдяки музичній освіті китайські школярі розвивають такі якості, як самодисципліна, цілеспрямованість і наполегливість, дізнаються про важливість співпраці та прагнення до досконалості, навчаються цінувати командну роботу, співпрацю та взаємну повагу. Спільний музичний досвід сприяє розвитку соціальних зв'язків, співпереживання та почуття спільності серед учнів, що розвиває культурну ідентичність, формує характер, виховує соціальні навички, культивує глобальне розуміння.

Ключові слова: виховання, соціальне виховання, соціалізація, зміст виховання, школярі, Китайська Народна Республіка.

Wang Yuhong. Social education of school students in China. *In the People's Republic of China, considerable attention is paid to the social education of schoolchildren. The importance of social education lies in its ability to form a comprehensively developed personality. The purpose of the article is to analyze the development of social education in China, to reveal the content of modern social education, which is used in Chinese schools. The development of social education in China can be attributed to ancient times, when Confucian teachings became popular and emphasized social harmony, filial piety and the education of virtuous behavior. In the early stages of the development of the People's Republic of China, social education focused on political ideology and communist values. Over time, the content of social education expanded to include ethics, citizenship, cultural heritage and social awareness. Today, social education is integrated into the general curriculum of Chinese schools at various levels, including primary, secondary and higher education. Key goals of social education in China: promotion of ethical values and virtues among students, development of social awareness, education of civic responsibility. development of cultural identity, improvement of interpersonal communication skills, education of environmental awareness, development of critical thinking and problem-solving skills, promotion of personal development and well-being. Today, in the PRC, attention is focused on the integration of theory and practice, the use of modern technologies in the framework of social education. A significant role in the social education of Chinese schoolchildren is played by culture, which is the basis of individual and collective identity, and music, which has a profound effect on character development. Thanks to music education, Chinese schoolchildren develop qualities such as self-discipline, determination and perseverance, learn about the importance of cooperation and striving for excellence, and learn to value teamwork, cooperation and mutual respect. A shared musical experience fosters the development of social connections, empathy, and a sense of community among students, which develops cultural identity, builds character, fosters social skills, and cultivates global understanding.*

Key words: *education, social education, socialization, content of education, schoolchildren, People's Republic of China.*

Вступ. Система освіти та соціального виховання відіграє важливу роль у формуванні майбутнього покоління будь-якої країни. У Китайській Народній Республіці соціальному вихованню школярів приділяється значна увага. Соціальне виховання належить до процесу передачі знань, навичок і цінностей, які допоможуть школярам зрозуміти суспільство, брати участь у процесах соціалізації і ефективно ними керувати. Соціальне виховання виходить за межі академічного навчання та зосереджується на оволодінні учнями соціальними компетентностями, громадянською відповідальністю, культурним розмаїттям та етичною поведінкою.

Важливість соціального виховання полягає в його здатності формувати всебічно розвинену особистість, яка має знання та навички, необхідні для

орієнтування в складному і динамічному світі. Розуміючи систему соціального виховання в Китаї, ми можемо отримати цінну інформацію про стратегії та підходи, які використовуються для виховання соціальної свідомості, етичних цінностей і громадянської активності школярів.

Питання, пов'язані з соціальним вихованням дітей і молоді, актуальні у сучасній педагогічній думці. Зокрема, М. Соляник розглядає проблему соціального виховання особистості в сучасних умовах, визначаючи основні цілі цього процесу, такі як формування громадянина, підготовка до соціальної взаємодії у суспільстві та розвиток гармонійної особистості (Solianyk, 2022). Питання соціального виховання також порушуються у педагогічній думці в Китаї. Наприклад, Ма Сяохун і Ван Цзюань провели комплексні дослідження щодо соціального виховання дітей дошкільного віку (马晓红, 2010). Чжан Цзінвень вивчав реалізацію соціального виховання у дитячих садках КНР (张敬稳, 2014). Чжан Ілей розробив модель навчання для формування соціальних навичок у дітей (张怡雷, 2016). Сонг Джінгюнь запропонував рекомендації щодо проведення різноманітних культурно-масових заходів, спрямованих на соціальне виховання дітей (宋京芸, 2016).

Проте, варто зазначити, що в українській педагогічній думці залишаються не достатньо висвітленими питання соціального виховання школярів у Китайській Народній республіці.

Мета статті – проаналізувати розвиток соціального виховання у Китаї, розкрити мету і зміст соціального виховання на сучасному етапі, визначити шляхи його реалізації в китайських школах.

Методи дослідження. У процесі проведення дослідження використовувалися різноманітні методи для теоретичного аналізу. Використання методів аналізу, синтезу та узагальнення допомогло виявити провідні аспекти розвитку соціального виховання в Китаї, а також визначити мету, завдання і основні пріоритети сучасних програм соціального виховання. Крім теоретичних методів, також були використані емпіричні методи дослідження, зокрема спостереження, для оцінки змісту соціального виховання та ефективності використання різних форм і методів виховання школярів у Китаї.

Результати. Розвиток соціального виховання в Китаї можна віднести до давніх часів, коли конфуціанство відігравало значну роль у формуванні морально-етичних цінностей населення. Конфуціанські вчення наголошували на соціальній гармонії, синівській шанобливості та вихованні доброчесної поведінки. Ці принципи заклали основу системи соціального виховання в Китаї.

Традиційні китайські цінності та філософії, такі як конфуціанство, даосизм і буддизм, значно вплинули на розвиток соціального виховання. Зокрема, вони підкреслили роль особистої та соціальної відповідальності, поваги до влади та важливість гармонійних стосунків у суспільстві (冯建军, 2018).

На ранніх етапах розвитку Китайської Народної Республіки соціальне виховання зосереджувалося, насамперед, на політичній ідеології та комуністичних цінностях. Проте, з часом зміст соціального виховання розширився і охопив більш широке коло питань: етику, громадянство, культурну спадщину, соціальну обізнаність. Ця еволюція була спрямована на формування всебічно розвинених особистостей, здатних робити позитивний внесок у суспільство.

Сьогодні соціальне виховання інтегроване в загальну навчальну програму китайських шкіл на різних рівнях, включаючи початкову, середню та вищу освіту. Його часто викладають на спеціальних курсах або інтегрують у такі предмети, як китайська мова, історія та мораль. Ця інтеграція гарантує, що соціальне виховання розглядається не як окрема сутність, а як невід'ємна частина загальної освіти дітей у КНР (杨晓晓, 2016).

Уряд КНР відіграв вирішальну роль у популяризації соціального виховання. Він запровадив політику та ініціативи, які підкреслили важливість соціального виховання в школах та університетах. Одним із ключових аспектів соціального виховання молодого покоління в Китаї є морально-етичне виховання. Китайські школи прагнуть прищепити своїм учням такі цінності як чесність, порядність, старанність і повага до інших. Уроки та виховні заходи з морального виховання спрямовані на те, щоб сприяти розумінню учнями етичної поведінки. Китайські школи також приділяють велике значення підвищенню соціальної обізнаності учнів, включаючи такі теми, як охорона навколишнього середовища, соціальні проблеми та залучення дітей до життя громади. Учнів заохочують розуміти і вирішувати локальні та глобальні проблеми, сприяючи розвитку почуття відповідальності перед суспільством і навколишнім середовищем.

Громадянське виховання є ще одним важливим компонентом соціального виховання в Китаї. Воно спрямоване на виховання відповідальних громадян, які беруть активну участь у громадському житті, підтримують національну єдність та роблять суттєвий внесок у розвиток країни. Це реалізується через навчання учнів їхнім правам і обов'язкам як громадян, а також через сприяння їхній громадянській активності (张怡雷, 2016).

Установлено, що сьогодні соціальне виховання також включає оволодіння навичками міжкультурного спілкування. Учнів заохочують розуміти різні культури, сприяючи міжкультурному діалогу та популяризації ідеї співпраці у єдиному загальносвітовому просторі.

Соціальне виховання в Китаї продовжує розвиватися, щоб задовольнити мінливі потреби суспільства. Однак воно також стикається з такими проблемами, як: відсутність балансу між академічною освітою та соціальним вихованням; забезпечення гендерної рівності та інклюзивності; необхідність реагування на критику потенційного політичного впливу. Докладаються зусилля для вирішення цих проблем і підвищення ефективності соціального виховання в Китаї. Так, зміст, форми і методи соціального виховання зазнають постійного реформування і розвитку.

У перші роки існування Китайської Народної соціальне виховання мало на меті виховання відданості комуністичній партії, пропаганду марксизму-ленізму, виховання в учнів почуття колективізму. У цей період наголошувалося на політичній освіті, історії революції та ідеологічній підготовці. У 1980-х роках Китай зазнав значних реформ, у тому числі освітніх, які вплинули на зміст соціального виховання. Відбувся зсув у бік більш широкого підходу до нього, окрім політичної ідеології до змісту було включено моральне виховання, громадянську освіту, культурну спадщину, соціальну обізнаність та екологічну освіту (Boiarska-Khomenko, 2022).

У ході наукового пошуку з'ясовано, що цілі соціального виховання в Китаї є багатограними і спрямовані на виховання відповідальних, соціально обізнаних і всебічно розвинутих особистостей. Наведемо приклади окремих ключових цілей соціального виховання в Китаї:

- просування етичних цінностей і чеснот серед учнів;
- розвиток соціальної обізнаності;
- виховання громадянської відповідальності;
- розвиток культурної ідентичності;
- підвищення навичок міжособистісного спілкування;
- виховання екологічної свідомості;
- розвиток критичного мислення та навичок вирішення проблем;
- сприяння особистому розвитку та добробуту (冯建军, 2018).

Установлено, що останніми роками у КНР зосереджено увагу на інтеграції теорії та практики при організації соціального виховання. Так, школи проводять навчання на основі досвіду, екскурсій, громадських проєктів і практичних заходів, які дозволяють учням застосовувати свої знання та навички в контексті реального світу. Цей підхід спрямований на подолання

розриву між навчанням у класі та практичним застосуванням концепцій соціального виховання.

Швидкий розвиток технологій також вплинув на еволюцію соціального виховання у Китаї. Зокрема, сучасні школи активно використовують цифрові ресурси, мультимедійні інструменти та онлайн-платформи для покращення контенту соціального виховання. Технологічна інтеграція полегшує інтерактивне навчання, віртуальне моделювання та доступ до більш широкого спектру ресурсів, сприяючи взаємодії та більш глибокому розумінню серед учнів.

Варто зазначити, що значну роль у соціальному вихованні школярів Китаю відіграє культура, яка є основою індивідуальної та колективної ідентичності. У Китаї соціальне виховання спрямоване на формування у школярів почуття культурної ідентичності, що передбачає навчання їх китайській історії, традиціям, звичаям, цінностям і мові, виховання почуття гордості та приналежності до своєї культурної спадщини. Разом з тим, вивчення культури сприяє розвитку в учнів таких почуттів як синівська шанобливість, повага до влади, чесність і порядність. Конфуціанство, яке глибоко вкорінене в китайській культурі, зберігає значний вплив на соціальне виховання. Воно наголошує на таких поняттях, як доброзичливість, праведність і соціальна гармонія. Конфуціанське вчення формує моральний і соціальний розвиток школярів, сприяючи розвитку поваги, міцних міжособистісних стосунків і почуття соціальної відповідальності (张怡雷, 2016).

Загальновідомо, що китайська культура багата яскравими фестивалями та звичаями, які також мають суттєвий вплив на соціальне виховання школярів через розуміння традиційних свят, таких як китайський Новий рік, Свято середини осені та Свято човнів-драконів. Ці культурні заходи допомагають учням цінувати свою культурну спадщину, сприяють єдності та зміцнюють розуміння китайських традицій. Соціальне виховання часто включає і вивчення традиційного китайського мистецтва, каліграфії, живопису, музики та літератури (Boiarska-Khomenko, 2020). Ці прояви культури не тільки забезпечують естетичну насолоду, але й передають важливі моральні та соціальні традиції, розвиваючи творчі здібності учнів і культурне розуміння.

Беззаперечно, що мова є важливим аспектом культури. У Китаї соціальне виховання приділяє значну увагу китайській мові, включаючи її ієрогліфи, граматику та культурні нюанси. Володіння китайською мовою дозволяє учням краще розуміти та цінувати свою культурну спадщину, ефективно спілкуватися та брати участь у культурному дискурсі. Загалом культура пронизує соціальне виховання школярів у Китаї, формуючи їхні цінності, ставлення та розуміння

суспільства, забезпечує основу для морального розвитку, сприяє культурній гордості та соціальній згуртованості шляхом прищеплення глибокої вдячності китайським традиціям і цінностям (冯建军, 2018).

Окремо варто відзначити і роль музики у соціальному вихованні школярів Китаю, оскільки вона має глибокий вплив на розвиток характеру. Навчання та виконання музики вимагає дисципліни, терпіння, командної роботи та наполегливості. Завдяки музичній освіті китайські школярі розвивають такі якості, як самодисципліна, цілеспрямованість і наполегливість, дізнаються про важливість співпраці та прагнення до досконалості. Музика є потужним засобом вираження емоцій. Це дозволяє школярам відчувати свої емоції, виражати їх та розвивати емоційний інтелект, надає учням творчий вихід для дослідження та розуміння своїх почуттів, сприяючи самосвідомості та емоційному благополуччю.

Музика часто включає групові виступи, гру в ансамблі та участь у хорі. Завдяки музичній освіті школярі Китаю навчаються цінувати командну роботу, співпрацю та взаємну повагу. Вони розвивають навички слухання, спілкування і координації, коли працюють разом, створюючи гармонійну музику. Спільний музичний досвід сприяє розвитку соціальних зв'язків, співпереживання та почуття спільності серед учнів. Це покращує культурну ідентичність, сприяє формуванню характеру, виховує соціальні навички, культивує глобальне розуміння, зберігає традиційну музику і розвиває виконавські та презентаційні здібності. Завдяки музиці учні не тільки отримують музичні навички, але й набувають цінних життєвих навичок і цінують мистецтво та культуру.

Обговорення. У статті розширено і доповнено результатами наукового пошуку М. Соляник щодо проблеми соціального виховання особистості в сучасних умовах, а саме труднощі та основні цілі і завдання соціального виховання школярів у КНР, зокрема у питаннях формування громадянина, підготовки до міжособистісної взаємодії і формування гармонійної особистості. Разом з тим наша робота стала логічним продовженням наукових пошуків Ма Сяохун, Ван Цзюань і Чжан Цзінвень, які узагальнили теорію та практику соціального виховання дошкільників. Роботи Чжан Ілей і Сонг Джінгюнь послугували підґрунтям для визначення змісту і форм соціального виховання школярів у КНР, а також для з'ясування ролі культури і музики у системі соціального виховання Китаю.

Висновки. Таким чином, розвиток соціального виховання в Китаї був сформований традиційними цінностями, урядовими ініціативами та акцентом суспільства на моральному, етичному та громадянському вихованні. Навчальний план інтегрує соціальне виховання в різні предмети, наголошуючи

на соціальній обізнаності, культурній оцінці та міжкультурному спілкуванні. Хоча проблеми існують, сучасні розробки спрямовані на підвищення ефективності соціального виховання у розвитку відповідальних та всебічно розвинутих громадян у Китайській Народній Республіці.

Зміст соціального виховання в Китаї постійно розвивається щоб задовольнити мінливі потреби суспільства. Поточні реформи зосереджені на адаптації соціального виховання до вимог світу, що швидко змінюється, зокрема через введення нових тем, таких як цифрова грамотність, медіаграмотність, глобальні проблеми та сталий розвиток.

ЛІТЕРАТУРА

- Боярська-Хоменко А. В., Ван Юйхун. Проблема соціального виховання дітей у педагогічній думці китайської народної республіки. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2022. № 59. С. 19-28
- Боярська-Хоменко А.В. Науменко С.С. Програма навчання грамоти для обдарованих учнів початкової школи Китаю. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*, 2020. № 55. С.63-75 DOI: <https://doi.org/10.34142/2312-1548.2020.55.05>
- Науменко С. С. Витоки ідеї навчання і виховання обдарованих дітей в Китаї. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2021. № 50. С.137-144. DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2021.50.12>
- Соляник М. Г. Соціальне виховання особистості в сучасних умовах. *Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях*. Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2022. 172-173.
- 冯建军. 论青少年社会教育的重要性、复杂性和核心 [Про важливість, складність і суть соціального виховання підлітків]. 读《青少年社会教育学》有感 [Думки про прочитання «Соціальної педагогіки підлітків»], 2018. № 34. С. 18-26.
- 宋京芸. 关于开展学前儿童社会教育活动的实施建议 [Пропозиції щодо впровадження соціально-освітніх заходів для дітей дошкільного віку]. 现代交际 [Сучасна комунікація], 2016. № 9. С. 3–34.
- 张怡雷. 能力导向的“学前儿童社会教育”课程模式重构 [Реконструкція моделі навчальної програми «Соціальна освіта для дітей дошкільного віку», орієнтованої на здібності]. 晋中学院 [Журнал університету Цзіньчжун], 2016. № 8. С. 80–82.
- 张敬稳. 谈幼儿社会教育在幼儿园的开展 [Розмова про розвиток соціальної освіти дітей у дитячих садках]. 学周刊 [Тиждень науки], 2014. № 8. 233 с.
- 杨晓晓. 南市学前教育现状分析及发展对策 [Аналіз поточної ситуації з дошкільною освітою в місті Луннань і стратегії розвитку]. 甘肃高师学报 [Журнал педагогічного університету Ганьсу], 2016. № 4. 60–62.
- 马晓红,王娟 从复杂性视野看幼儿社会教育 [Комплексне вивчення соціального виховання дітей дошкільного віку]. 学前教育研究 [Дослідження дошкільної освіти], 2010. № 1. С. 54–56.

REFERENCES:

- Boiarska-Khomenko, A. V., Van Yuikhun. (2022). Problema sotsialnoho vykhovannia ditei u pedahohichnii dumtsi kytaiskoi narodnoi respubliky [The problem of social education of children in the pedagogical thought of the Chinese People's Republic]. *Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty*. № 59. S. 19-28 (in Ukrainian).

- Boiarska-Khomenko. A. V., Naumenko, S.S. (2020). Prohrama navchannia hramoty dlia obdarovanykh uchniv pochatkovoї shkoly Kytaiu [A literacy program for gifted primary school students in China]. *Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty*. Kharkiv. № 55. S.63-75 DOI: <https://doi.org/10.34142/2312-1548.2020.55.05> (in Ukrainian).
- Naumenko, S. S. (2021). Vytoky idei navchannia i vykhovannia obdarovanykh ditei v Kytai [Origins of the idea of education and education of gifted children in China]. *Teoriia ta metodyka navchannia ta vykhovannia*. № 50. S.137-144. DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2021.50.12> (in Ukrainian).
- Solianyuk, M. H. (2022). Sotsialne vykhovannia osobystosti v suchasnykh umovakh [Social education of personality in modern conditions]. *Suchasni realii ta perspektyvy sotsialnoho vykhovannia osobystosti v riznykh sotsialnykh instytutstsiakh*. Kharkiv: KhNPU imeni H.S. Skovorody. 172-173. (in Ukrainian).
- 冯建军. (2018). 论青少年社会教育的重要性、复杂性和核心 [On the Importance, Complexity and Core of Youth Social Education]. 读《青少年社会教育学》有感 [Thoughts on Reading «Social Pedagogy of Adolescents»]. 34. 18-26.
- 宋京芸. (2016). 关于开展学前儿童社会教育活动的实施建议 [Suggestions on carrying out social education activities for preschool children]. 现代交际 [Modern communication]. 9. 3–34 .
- 张怡雷. (2016). 能力导向的“学前儿童社会教育”课程模式重构 [Ability-Oriented «Social Education for Preschool Children» Curriculum Model Reconstruction]. 晋中学院 [Jinzhong College]. 8. 80–82.
- 张怡雷. (2016). 能力导向的“学前儿童社会教育”课程模式重构 [Ability-Oriented «Social Education for Preschool Children» Curriculum Model Reconstruction]. 晋中学院 [Jinzhong College]. 8. 80–82.
- 杨晓晓. (2016). 南市学前教育现状分析及发展对策 [Analysis of the Present Situation of Preschool Education in Nanshi City and Development Countermeasures]. 甘肃高师学报 [Gansu Normal University Journal]. 4. 60–62.
- 马晓红, 王娟. (2010). 从复杂性视野看幼儿社会教育 [Looking at Children's Social Education from the Perspective of Complexity]. 学前教育研究 [Preschool Education Research]. 1, 54–56.

Інформація про автора:

Ван Юйхун:

ORCID: 0000-0002-1818-3074, здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, вул. Валентинівська, 2, м. Харків, Україна, 61166
e-mail: 342086725@qq.com

Information about the author:

Wang Yuhong:

ORCID: 0000-0002-1818-3074, PhD student at the Department of Educology and Innovative Pedagogy, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Valentynivska street, 2, Kharkiv, Ukraine 61166.
e-mail: 342086725@qq.com

Цитуйте цю статтю як: Ван Юйхун. Соціальне виховання школярів у Китаї. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2023. № 54. С. 31-39.

DOI: 10.34142/23128046.2023.54.03

Дата надходження статті до редакції: 12.05.2023

Стаття прийнята до друку: 28.05.2023